

Ego Haigarius Noviomensis episcopus.
 Ego Theudo Cameracensis episcopus.
 Ego Adalbero Laudunensis episcopus.
 Ego Gipuinus Catalaunensis episcopus.
 Ego Constantius Silvanectensis episcopus.
 Ego Liudulfus Tarvanensis episcopus.
 Signum Alberti Remensis archidiaconi.
 Signum Leudonis archidiaconi.
 Thebaldi archidiaconi
 Erluini archidiaconi.

A Hugonis arenidiaconi.
 Geranni archidiaconi.
 Rogeri archidiaconi.
 Emmonis archidiaconi.
 Signum Rodulfi abbatis sancti Remigii.
 Odelei abbatis sancti Medardi.
 Ratoldi abbatis Corbeiensis.
 Berlandi abbatis sancti Vincentii.
 Adzonis abbatis sancti Basoli.

ANNO DOMINI MCCCCXC.

FOLCUINUS

ABBAS LAUBIENSIS

NOTITIA HISTORICA IN FOLCUINUM.

(Fabric. *Bibl. med. et inf. Lat.*)

Folcuinus, Fulcuinus, Folquinus, Volquinus, Fulquinus, abbas in Belgio Laubiensis, sive Lobiensis ab anno 965 ad 990 scripsit *Chronicon de rebus gestis abbatum Laubiensis cœnobii*, a S. Landelino fundati ab anno 697 usque ad sua tempora. In eo de se Folcuinus capite 28 seq. *Vitam Folcuini*, Tarvanensis episcopi in Flandria anno 854, defuncti Mabillonius sæc. IV Benedict. pag. 622. Hiscæ *homiliam de zixaniis* ad Matth. XIII, 25 seq. ms. Lovanii ad S. Martinum licet addere ex Oudino tomo II, pag. 475.

VITA SANCTI FOLCUINI

EPISCOPI TARVENNENSIS IN GALLIA,

AUCTORE FOLCUINO LAUBIENSI ABBATE.

(Mabill. *Acta SS. Sæculi IV*, pag. 622.)

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. Etsi Folcuinus Laubiensis abbas haud ignobilis auctor sit, non magni tamen momenti est hæc Vita ab ipso edita, quæ passim in communes locos excurrit. Ejus rei causa est, quod pauca de sancto Folcuino comperta habuit auctor, et ea quidem ex traditione accepta post annos centum ab ejus morte. Nihilominus certa videntur singularia facta ab ipso relata, quæ utique auctoritatem accipiunt ab alio Folcuino, de quo mox dicturus sum. Folcuinus seu *Folwinus*, quem alii *Folcoinum*, *Folquinumve* scribunt, inter sanctos habitus est statim ab ipsius morte, et eo nomine cultus in monasterio Sithiensi.

2. Qualis ante episcopatum sanctus Folcuinus fuerit, neque Folcuinus abbas, neque Joannes Iperius, aut alius quisquam scriptum reliquit, sive ex incogitantia, sive potius ex ignoratione. Nam Folcuinus abbas qui annis duntaxat centum post eum vivebat, satis discrete attestatur id a se ignoratum

fuisse. Trithemius sanctum Folcuinum inter viros sanctos aut illustres ordinis nostri non numeravit; recensuit Arnoldus Wion, ob eam scilicet causam, quod eum in Sithiensi monasterio coli rescivit. Consulti hac de re Bertiniani cœnobitæ, id responsi nuper reddiderunt, nullam sibi videri causam cur sanctus Folcuinus monachis nostris accenseatur, cum nullum ejus monachatus vestigium in vetustis auctoribus, archivis aut mss. appareat.

3. Pluribus conciliis interfuit vir sanctus. Ebonis Remensis episcopi restitutioni anno 840, Parisiensi concilio anno 846, Carisiacensi biennio post, in Suessionensi nominatus anno 853, quo anno inter missos Caroli Calvi numeratur in ejus capitulari. Hincmarus Remorum pontifex epistolam teste Frodoardo in *Historiæ lib. III*, cap. 20, scripsit « Folcuino Morinensi pro quodam presbytero ipsius ordinato, qui clamabat injuriam se pati ab Immone præsule (*Norionagensi*); petitque simul reliquias.

sanctorum in Morinensi parochia quiescentium sibi A mitti, quia in consecratione ecclesiae Dei genitricis altare ab ipso Fulcino consecrandum, et ex ipsius parochiae reliquiis honorandum praeparabat. » Invenitur etiam subscripsisse Odonis Belvacensis episcopi litteris a Sirmondo editis in fine tomi III Conciliorum Galliae. Verum aut ex litterae scriptae sunt ante regni Caroli Calvi annum tricesimum quintum, aut iis subscribere non potuit Folcwinus, quem anno Caroli xv, Christi 855 obiisse constat. De ejus successore Hunfrido agendum infra ad annum 869.

4. De sancti Folcuini genere et praecipuis rebus gestis agit Folcwinus Sithiensis monachus et levita in chartario coenobii sui ab se ordinato anno 961, ut legi in membraneo codice, quem autographum esse existimo. Huc fragmenta quaedam referre juvat. « Tempore Ludovici Augusti exoritur quoddam lumen Ecclesiae Folcwinus nomine, quod ne sub modio celaretur absconsum, ab ipso rege super Ecclesiae imponitur candelabrum, Terwanensi civitati designatur ad pontificatum anno incarnationis Domini 827, et praefati regis 4. De cuius vita et virtutibus multum quod loqueremur erat, optareque ea quae in hoc mundo gessit, summotenus perstringere. Sed fatuitatem meam ipse perpendens, horreo saltem tangere, quod viri peritissimi possent etiam formidare. Superant enim philosophicam mundanae sapientiae disputationem.

Haec solummodo in ejus memoriam fatua garrulitate deprompsi : reliqua ipsius opera auctioris ingenii viro relinquo investiganda... Quia igitur mentionem beati Folcwini fecisse me memini, libet adhuc hic unum ejus opus intexere, quod recolo me agnovisse Wicfrido pontifice narrante. Longa, inquit, senectute fessus isdem beatus antistes Folcwinus, ut puta qui quadragesimum in episcopatu fere peregerat annum, cum jam non posset publice missarum solemnia celebrare; cognito hoc rex, illo adhuc vivente, quod contra canones erat, successorem ei episcopum destinavit, » et cetera iisdem verbis, ut in sequentis Vitae num. 15 et 14. « Rogaverat autem isdem pontifex, ut sicubi exitus ejus accideret, corpus illius ad Sithiu monasterium in basilica sancti Bertini portaretur tumulandum. Defuncto autem illo cum clerici ejus quaererent qualiter illum ad supra dictum locum portare debuissent, in ipsa nocte, flante vento australi, omnis illa aquarum indimetibilis profunditas, qua cingitur Sithiu insula, ita congelavit; ut mane exsequias sancti corporis deferentibus firmissimum aqua gressum per glaciem praerberet eantibus, quod in hiemali tempore vix septem dierum algor potest efficere. Deportantes autem beati viri corpus ad Sithiu monasterium, ad latus sancti Bertini dextrum est tumulatum. » Eadem habentur in subjectae Vitae num. 15. Pergit Folcwinus levita : « Fertur autem eundem virum Dei equum quemdam habuisse, qui quoties iter aliquoties carpere vellet, ad obsequia viri Dei genua flecteret, ut scilicet absque ullo labore tergo illius equitaturus ascenderet. Hunc autem ferunt fratribus dandum ante ejus feretrum praesse, sed omnem deinceps hominem ferre recusasse, » etc., ut num. 16, nisi quod loco superiorum verborum legitur, « equum feretrum praecurrentem lacrymasse, » quod arguit Folcuinum abbatem a Folcuino levita diversum esse. Addit Folcwinus levita quae sequuntur de genere suo. « Anno post haec 928 felicissimae incarnationis Jesu Christi Domini nostri, tempore Caroli reclausi, indictione prima, meus qui hoc ipsum scribo, pater, Folcwinus nomine, cum fratre suo, apparatu quo poterant, de regno Lotharii huc adveniunt, sancti Folcwini corpus quod eo usque tempore terra tegebatur, levare cupientes. Erant enim utrique ejusdem beati viri carnali consanguinitate proximi. Postulata etiam a praedicto comite et abbate Adaloffo licentia,

ventum est ad sancti viri tumbam cum cereis et thymiamateriis et choro psallentium : elevaveruntque corpus Idibus Novembris, feria quinta, die illucescente : praeparaveruntque supra dieti refectionem fratribus, prout poterant. Vinum namque et omnia necessaria venientes secum detulerant. Quibus peractis, gaudentes ad propria sunt reversi. Erant autem, isdem videlicet Folcwinus, et Regenwala frater suus, filii Odwini filii alterius Odwini, qui erat frater beati praesulis Folcwini : pater autem ejusdem sancti episcopi dictus est Hieronymus : genitrix vero Ermentrudis est vocata. » En stemma gentilitium sancti Folcwini, hactenus non satis explicatum. Folcwinus abbas matrem ejus vocat Ercensindam, hic Ermentrudem, ex quo apparet eam binominem fuisse. Pater Hieronymus Caroli Tuditis seu Martelli filius erat, pater Odwini et Fulradi abbatis Quintiniani ; frater vero Bernardi patris sancti Adelhardi abbatis Corbeiensis, cujus Vita superius relata est.

B 5. Diversum esse Folcuinum seu Folcwinum levitam a Fulcuino Laubiensi abbate, quaedam suadent argumenta. Uterque ex regno Lotharii ortus fuit, uterque etiam monachus Sithiensis, et quidem eodem tempore. Nam Folcwinus levita collectionem chartarum monasterii sui ordinavit anno 961 ; alter vero ad regimen Laubiensis abbatiae vocatus est anno 965, uti ipse scribit in Chronico Laubiensi. Cur vero duos fuisse putem, haec sunt causae : prima, quod Folcwinus abbas in sequenti Vita, etsi iisdem fere verbis utatur, aliqua tamen diversa miscet. Nam levita sancti Folcuini matrem vocat Ermentrudem ; abbas Ercensendam. Ille episcopi consanguineum se fuisse dicit ; hic tacet. Primus scribit, equum sancti viri funeri praesse, alter addit lacrymasse ; et abbas male reddidit sententiam levitae num. 18, si tamen auctoris erratum est, non librariorum. Denique duo Folcuini simul vixere in monasterio Sithiensi, teste Folcuino levita, qui in fine Collectionis suae recensens nomina fratrum, quibuscum in eo monasterio vixerat, nominat Folcwinum ; et Folcwinus abbas hic agit de miraculo facto ad tumulum sancti Folcuini in persona Folcuini monachi, quem puto esse Folcuinum levitam. Sic eum ex traditione appellant Sithienses coenobitae, tametsi non mihi constat an in levitae gradu permanserit.

C 6. De se ipse ita scribit in sua Collectione : « Anno 947.... abbas Wido, quia nimis vanae juventutis gaudia sectabatur, apud comitem incusatus, abbatia est fraudatus, et sancti Bavonis monasterio abbas est destinatus. Womarus autem regimen monasticum sub regulari regebat districtione. Quo tempore ego ipse haec scribens Folcwinus a patre Folcwino supra jam memorato et matre Thiedala de regno Lotharii dicto huc adductus anno incarnationis felicissimae Domini nostri Jesu Christi 948, die festivitatis elevationis sancti Bertini, quae succedit omnium Sanctorum festivitati, sancto Bertino oblatus, monachus (proh dolor !) facietenus sum effectus. » Elevationis corporis sancti Bertini mentio (quod sciam) nulla ante annum 1052 habetur in variis monumentis de eo editis in Saeculi II parte I.

D 7. Folcwinus abbas diserte in prologo sequenti scribit se non tam volentem, quam coactum, *cessantibus scilicet ob multimodam infestationem propinquorum curis*, in Sithiense monasterium accessisse, ubi se *ab ipsis pene crepundiis* educatum fuisse fatetur. Et in Chronico Laubiensis, cap. 28, *cognitionem suam non infamam* modeste dicit, et fratrem suum Godescalcum vocat cap. 37: Mortuus est Fulcwinus abbas anno 990, sex annis ante obitum Walteri Sithiensis abbatis, cui hanc Vitam dedicavit eo modo quo sequitur.

PROLOGUS AUCTORIS.

1. Dilectissimis in Christo sancti Sithiensis cœnobii fratribus, unam eandemque nobiscum tenentibus fidem, sperantibus spem, amplectentibus charitatem, Folquinus peccator, quem Laubiensium dicunt abbatem, summi specialisque gaudii in eo, qui vere est, cum sanctis ejus perpetuitatem. Memor vestri semper in orationibus, in ea parte erga vos arbitror, quia ero perpetuus, quia post Deum in charitate diligendus est proximus, fortunam scilicet meam deputans vos valere, vestrumque cum prosperitate successum ac si meum optans in Christo perpetuum fore. Ad quod me vestra quidem, fateor, primum studia accenderunt, cum in ipsis pene (ut ita dicam) crepundiis multimoda infestatione cessantibus propinquorum curis, hanc in vobis, non dico vicissitudinem, sed gratuitam fraternitatem, ut explorarem compulerunt; qua ita usus sum, ut nunc illam violare sacrilegium esse, illaque carere facinus mihi videatur execrabile. Enimvero sacrilegium digne dixerim charitatem violare, si quidem ab Apostolo non amplius illa, quam quod Deus est, commendari potuit, sic eo dicente: *Deus charitas est (I Joan. iv, 16)*. Ergo hanc violare Christum est abnegare; quod mihi videtur plus quam sacrilegium esse. Quæ, licet dilatato sinu ipsos inimicos admittat, ordinatæ tamen dilectionis modum maxime in domesticos fidei (*Gal. vi, 10*) tenere cognovit.

2. Præter ergo hanc dilectionem debitam omnibus communicantibus fidei ejus, videlicet quæ catholica, id est universalis dicitur, est mihi apud vos quoddam præcipuum, id est, ut catechizatus vobis catechizantibus in omnibus bonis communicem, secundum Apostoli dictum (*Gal. vi, 6*); tum etiam propter patronos loci et sanctorum pignorum reliquias, quibus præ omnibus vicinis abundatis, quorumque patrocinio, singulari quodam privilegio exsultatis, quorum, quia mihi, licet per multa vitia defluenti, exorata semper adfuit defensio, ut eos speciali post Deum devotione complectar, et utile mihi videtur bonum et magnum bonum, et quorum meritis fas sit sperare summum bonum. Huic ergo amori, qui mecum primis adolevit auspiciis, ea commutata est intentio, non tota, ut mihi visum est, puerilis, ut laudi eorum, qua non egent, satisfactum putarem, si quidpiam vobis manu venisset antiquiorum, quod eorum cuique festivitati in singulis quibusque, quas Græci synaxes dicunt, congruere et ad laudem Dei per amorem sanctorum, audientium animos incitaret. Porro in promptu erant aliquantæ copiæ, quæ huic intentioni videbantur satisfacere posse. Denique eorum vitam et actus, quorum gaudelis principalitate, quorumque

A hæreditariam successionem sortiti estis cum nomine (Audomarum atque Bertinum dico), antiquorum satis commendabat auctoritas, qui, utpote contemporales sibi, ita quadam vicinitate nectuntur, ut, dum unum audieris, alterum intelligas, et in hujus opere, quis ille fuerit, facile prænoscas. Sanctus quoque Winnocus, cum ex uno superiorum pendeat, et ipse satis descriptus erat, quomodo vestra palæstra fidei unctus olivo atque virtute instructus, patris ductus laureis, eadem qua præceptor ejus laude cucurrit, mundumque sibi rebellantem Christi virtute decoravit. Sed o nostra tempora, o mores! venerabilem siquidem et toto mundo prædicandum, sanctum videlicet Folquinum, modernorum adeo neglexit incuria, ut nulla ejus præter rumorem popularem videretur esse memoria eorum.

B 3. Igitur negligentia (seu illa potius incuria dicenda est) succensebam, et tacitus cum his animo stomachabar; tandem colluctantibus in me cum amore sancti pudore puerili et imperitia cordis obtusi, Pisoniano illo vitio laborans, qui cum loqui nesciret, tacere non potuit; ad illius vitam describendam animum induxi; calamumque illi committens, qui linguas infantium facit disertas, novus velut Arpinas, repentinus auctor emersi. Verum reminiscens illius Erisippe sophismatis, si mentiris, id quod verum dicis, mentiris; nihil aliud posui, licet de ipsis plura præterierim, quam quod eorum percepi traditione, quorum approbanda erat gravitas, cum refellenda non esset auctoritas. Porro ne contribulibus causas exinde offerrem calumniandi, ut est consuetudinis quorundam puerorum; ea quæ dictaveram, silentii ad tempus claustris commisi, atque huic tempori, quo paululum emendatiora prodirent, reservavi; et quia opus erat astipulatore, cujus hoc opus firmaretur auctoritate; dedicavi illud vobis, tibi que quam maxime, venerande Pater Waltere, cui præter id, quod cum cæteris mihi est commune, singulare quiddam debeo, vel propter Bertini vicem, vel propter eam, quæ nobiscum accrevit, dilectionem. Te, inquam, te arbitrum et defensorem hujus operis habens, cæterum de obtrectatoribus non est tanti; qui si forte calumniati fuerint me, modos connexionum et cætera, quæ illi de quibus sub unius specie dicitur, quæ sophisticè loquitur, odibilis est, tractant, non observasse: noverint Ecclesiam Christi regulas has, quamvis harum quoque notitia non careat, sponte repudiasse, præsertim cum longe ante nos dictum sit, veram esse legem historię, simpliciter ea, quæ fama vulgante colliguntur, ad instructionem posteritatis litteris commendare. Abeant ergo, et quovis genere locutionum prædicent illi suos Catones, sive rigidi sint illi, sive censorii; ac

proinde rumuscūlos quosque et gloriolam captant popularem, atque secundum quemdam eorum poetam, ceromatico ferant nicetelia collo; nobis, qui in schola Christi, sub apostolorum magisterio philosophamus, propositum est, ut prudentiam serpentis columbina simplicitate temperemus: ut dum doctrina simul et operatione consulimus necessitatibus

A proximorum, nobis quoque possit esse consultum. De cætero, fratres, apostolicis vos verbis alloquor: Gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete, meique fratris vestri vel admoniti mementote; et Deus pacis et dilectionis sit semper cum omnibus vobis. Amen.

INCIPIIT VITA S. FOLCUINI.

4. Benigna, et ineffabilis omnipotentissimaque deitas, sibi ipsi per se sufficiens (non enim aliunde exterius nititur, cum sit summum bonum) divitias bonitatis suæ in iis, quos ante sæcula præscivit et prædestinavit, sanctis multipliciter dispensando distribuit. Vasa enim iræ apta in interitum, quæ diu sustinuit, in vasa misericordiæ commutavit; et ut sublimitatem gratiæ hujus ex Deo esse scirent, et non ex semetipsis, hoc illis dono gratiæ dedit quod pœnam suam illis cognoscibilem fecit, etc.

5. Beata nihilominus mater Ecclesia, talibus ornata monilibus, quæ turris viri David ædificata est cum propugnaculis suis; tot talesque clypei ex ea dependent, talisque tantorum armatura fortium, quibus munita et ornatur ad meritum, et ab inferorum eruitur terrore portarum. Inter quæ propugnacula, non de inferioribus clypeis unum patronum et defensorem nobis Deus dedit beatum et prædicandum sæculis Folcuinum episcopum, cujus vitam strictim et succincte elucidare cupientes, non magnopere studemus eum miraculis commendare, scientes nos fidelibus loqui, quibus non linguas in signum, sed infidelibus dixit apostolus esse, nam miraculis parum nobis expertus est, licet vita plurimum, quæ et si fecit, nullus illo magis occuluit. Sed jam locuturis de eo nobis petimus, ut suffragiis adsit apud eum quem tantopere dilexit.

6. Nativitatis ergo beati viri ut dicamus exordia, excellentiam terrenæ dignitatis longo et altissimo traxit stemmate nobilitatis. Floruit sub rege Carolo tum opulentia rerum, tum procinctu bellorum, quodque his majus est, cultu religionis et pacis jure cognominato Magno; matre Ercensinda, patre Hieronymo: quorum prior de gente Gothorum clarum satis tam genere quam opibus prosapiam traxit; alter, ut puto, supradicti regis avunculus inter aulicos primus, rerum forensium privatarumque moderamina disponebat. Fratres etiam erant ei summæ dignitatis; ex quibus Folradum sancti Quintini commendat monasterium, et ut altius repetamus, atavorum ejus atavi omnes nobilissimi. Hæc dicimus non quod habentibus sint gloriosa, sed quod contemnentibus mirabilia. Sæculi homines suscipiunt eos qui his privilegiis pollent, nos laudamus eos qui ista pro-Salvatore contempserint.

7. Igitur generosam prolem ubi in ipsis pene cre-

pundiis parentum cura perspexit sacris studiis polere, uti posse erat tali ætate, sacris litteris informandam tradiderunt scholis ecclesiæ: in quibus, ut puto, puer bonæ indolis, disciplinabiliter ingenio sagaci proficiens, ubi primæ artis rudimenta percepit, quod vivacitatem ingenii ejus aufugeret, nil postea fuit. Attestabatur munditiam cordis ejus jugis meditatio et continuæ exercitationis studium, cum jam penitus omnis hujusmodi affectio transiret in habitum. Scriptum quippe est: *Ex studiis suis intelligitur puer, si recta et munda sint opera ejus* (Prov. xx, 2). Talem itaque informabat Dominus sub magistrorum institutione, qualem postea præficeret Ecclesiæ suæ. Pastoralis est enim regula, ne audeat præesse, qui nescierit subesse. Deinde cum gigantibus, ut ita dictum sit, passibus iret de virtute in virtutem; cum sacras litteras didicisset, divinamque legem, sacrorum graduum perfectionem indeptus est per ordinem; tantamque gratiam ei contulit gratia superni respectus, ut ab omnibus veneretur reverentius, diligeretur affectuosius.

8. Interea lapis ille spiritualis politus multiplicibus argumentis et competens cœlestibus ornamentis, dignum fuerat ut poneretur in diademate Regis; igitur ne sub specie privatorum delitesceret; sed qui eatenus sibi tantum profuerat, jam multis prodesset; ecclesiæ fascibus sublimandus appetitur, et omnium vocibus acclamatur. Littora Britannici Oceani in finibus Galliarum occidentem versus gens quædam incolit, non tam lata quam valida: apud historicos Morini, nunc a Tarvenna urbe eorum quondam opulentissima, sed modo diruta et pene exinanita, vocantur Tarvennici. Meminit hujus gentis in opere suo quod pro nobis contra paganos scripsit Orosius presbyter et fidelis historiographus: et quia populosa fuerit copia militari, ne cuiquam exercitui Romano obvianti [f., succumberet], evidentissime ostendit. Meminit et urbis Menapum, cujus nihil præter ruinas et nomen inane est tantum. Extremi autem hominum ob hoc forsitan a poeta dicuntur, quod Flandria, quæ pars hujus gentis est, ea maris loca occupat, ultraque nulla gens habitare audita est, prohibente Oceano, totum pro parte usus more suo. Nam ex ea parte quam Bononia urbs et Odraus (1) occupat Farus, facilis ad Britanniam est transitus. Gens hæc moribus incomposita, magis armis

(1) Alii Turrim ardentem vocant, vulgo la Tour d'ordre, in portu prope Bononiam Morinorum.

quam consiliis utens, et ut ante nos dictum est, multum eloquentiæ, sapientiæ parum. Cujus indomitam barbariem et semper ad malum proclivem non facile erat restringi, nisi prudentia et perspicacia summi et ecclesiastici viri.

9. Igitur plebis hujus ecclesia pastore (2) erat destituta: sed cum de pontifice ageretur substituendo, diu scrutatis omnibus, dignior nemo inventus est Folquino. In cujus electione anceps plebs est secuta nil varium, sed votis omnibus hunc sibi dari poposcit episcopum, secuta magnatum et totius cleri consensum. Quid plura? Complacuit, Deo gratias, imperatoriæ potestati, Ludovico videlicet, qui Carolo successerat patri; et eo concedente urbis Tarvennæ consecratur antistes, præeunte in omnibus voluntate Domini. Auctus ergo benedictione spirituali, auxit opera pietatis et fidei, præbens se talem in omnibus, sicut decebat servum Domini. Enimvero quoniam pugnaturum se contra spiritualia nequitiae scivit, artes secum exercitationesque virtutum, arma fidei præ se tulit, disciplinæ vigorem ita moderatus est, ut cum censura judicii nemo illo magis popularis esset; rursum popularis cum esset, censuræ ordinem non amitteret. Sic vitam instituit, ut in neutrum horum pronior fuerit. Media charitate constrata sunt, neque maluit oves sibi creditas perperam, quam recte egisse: sed nec ignovit malis, ut bonas perditum iret. Revera scivit uti ferro. Sic etenim studuit ut sanctæ matri Ecclesiæ a munimento esset, aut ornamento munimento exterius, ornamento interius. Sed et in verbis ejus et in locutione communi non erat levitas; confabulabatur namque utilimum aliquid cum quovis, aut meditabatur id ipsum in quovis. In ipso præsulatus sui initio sic apparuit aptus, ac si præfuisset diutius, ad quod noviter fuerat inthronizatus; de religione primum et cultu Dei, quod Græci theosebiam dicunt, canonicam et apostolicam secutus est auctoritatem, videlicet ut omnibus quibus cura sua intererat, cor unum et anima esset; et quidquid indecens in ecclesia sua vel effeminatum videbat, vera et spirituali circumcissione diligentissime resecaret, suum æstimans detrimentum, quidquid in subditis appareret ineptum; suam deputans lucrum, quidquid cultura Christi reportaret fructiferum; quam sic studuit excolere, ut non aliquo indigeret putamine, cum nullum vitii genus saltem ex radice sineret coalescere. Semet suis ad imitandum specimen præbebat et speculum. Non enim sibi soli negotiabatur, sed omnium salutem laboris sui commercio quærebat. Si quispiam magnum quid in religione moliebatur, hunc quasi succenturiatum in acie divina se sustentantem agnovit. De pauperibus vero Christi nonnihil sollicitus erat, nam quod de mensa sua de-

A fraudans sparsit, id illis accrevit, nec veniri, ut est consuetudini quibusdam, reservavit, quippe qui de crastino non multum sollicitus fuit. Difficile est prosequi qualem se exhibuerit servus Domini; tantum ut dotes ejus prosequamur, summam omnium virtutum sic continuit, formas quasi natura nativæ bonitatis sibi artius insertas.

10. Sithiu est virorum Dei cœnobium, et in eo memoria multa sanctorum. Parochia est Tarvennensis episcopi; licet imperatorum, seu universalis papæ, et ipsius sedis episcoporum immunitatum privilegiis polleat. Id tunc Hugo regebat, cui Ludovicus frater, pater Carolus erat. Sane cœnobium illud bipertitum est. Nam inferiora monachi, superiora canonici obtinent; et hi Audomari, illi Bertini patrociniiis gaudent.

11. De translatione beati Audomari, qualiter ab hoc beato pontifice acta sit, et quæ erga Hugonem supradictum abbatem fuerint, vulgi rumore celebrantur (3); in quibus satis miranda est sancti viri constantia. Abbati resistere facile non erat, quippe cui natalium dignitas tanta erat, militaris etiam copia non deerat; sed vir Dei hæc omnia postposuit timori Domini: denique non requievit, donec corpus sanctum fraudulenter sublatum proprio restitueret loco, vitæ suæ licet magno satis cum periculo, diemque solemnem faceret in mense Junio, quo aristantur segetes crescente culmo. Et præcavens in futurum ne parili modo aut alio quovis ingenio corpus auferretur sanctum, terra illud abscondit, ubi per plurimos annos homines quidem latuit; at revelatum est ubi Dominus voluit. Simili modo et sancti Bertini corpus transtulit (4) et recondidit, solemnemque hunc diem nobis esse sancivit, quod est septimo decimo Kalendas Augusti.

12. Post hæc autem vir Dei Folquinus quanto senectute corporis appropinquare novit diem suæ resolutionis, tanto se assiduum reddidit ad studium rectæ operationis, sciens scriptum: *Beati servi illi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes* (Luc. XII, 37). Atque adeo quotidie de virtute in virtutem erescens, ardebat videre Deum deorum in Sion. Teste namque interni illius amoris erant lacrymæ, quibus prodebat intimum conscientiae, cum quibus psalmodians dicebat sæpissime: *Sitivit anima mea ad te, Deus: quando veniam et parebo ante faciem Dei mei* (Psal. XLI, 5). Atque minus oculum mentis ad ea reducens quæ jam Christo juvante peregerat, secundum apostolici dictum; quæ sunt retro oblitus ad ea quæ ante sunt, extendens se, magis magisque jejuniis et vigiliis operam dans, ad ea quæ sunt altiora, studuit mentem acutius defricatam ignire, præcinctisque lumbis cum honorum operum lampadibus accensis atque oleo repletis præstolabatur monachis petente Hugone Abbate concessum anno 839, præsulatus 22; quæ epocha præmissis recte quadrat.

(4) Lege jam dicti libri caput nonum et undecimum.

(2) Nempe Erkembaldo, cujus proinde obitus contigit anno 817, ex prævia observatione, n. 4.

(3) Scripta hæc sunt a Folcardo in libro primo De miraculis sancti Bertini cap. 8, qui liber habetur in sæculi II parte prima, ubi plura de S. Folquino. In his cap. 7 refertur ejus privilegium Sithiensibus

Domini sui a nuptiis regressum, cum quo regnaturus intraret in æternæ felicitatis gaudium mansurum; gregisque sibi commissi curam gerens eis verbi triticum fidelissimus dispensator toto adnisu ministrabat, hortando eos, donec est hodie converti, ne improvisos cœpisset dies ultima reperire.

13. Longa ergo senectute fessus, ut puta qui quadragesimum in episcopatu fere peregerat annum, cum jam non posset publice missarum (5) solemnia celebrare, cognito hoc rex, illo adhuc vivente, quod contra canones erat, successorem ei episcopum destinavit; quod audiens sanctus præsul semet episcopali more præparavit ad celebrationem missæ, et omne ministerium supplantatore astante implevit strenuissime. At ubi ventum est ad dandam, ut episcopis mos est, benedictionem, verso ordine protulit maledictionem. At illi trepidi cum ascensis equis (6) ad propria cuperent reverti; in media via supplantator episcopi de equo lapsus relisa cervice spiritum efflavit vitæ, omnesque, qui cum illo venerant, infra annum variis cladibus expirarunt.

14. Igitur adveniente vocationis suæ tempore, quamvis longævo gravaretur senio, episcopii sui parochias circumire decrevit, sibi pariter et subditis salubriter oportere sciens, ut Ecclesiæ filios, si alicubi a matris gremio errassent deviando, secundum canonum statuta flectendo ad eandem reduceret, prædicationibus exhortando. Tali autem studio talique devotione ad ecclesiam in Mempisco sitam *Hicclesbeke* (7) nuncupatam, pia accessit curiositate. Inibi autem non multum commorans, cum jam cogitaret reverti, cœpit gravi ægitudine fatigari. Tunc convocatis discipulis, eos omnipotenti Domino commendans, recti itineris tramitem non derelinquere diutissima admonitione persuasit; ad ultimum benedictione confirmans, reddidit gaudens cœlo animam (8) sanctorum cœtibus consociandam. Transiit autem anno incarnationis Dominicæ octingentesimo quinquagesimo quinto, indictione tertia, feria septima vespascente; qui erat annus gloriosi regis Caroli filii Ludovici quintus decimus, et episcopatus ipsius beati præsulis quadragesimus, decimo nono Kalendas Januarii. Rogaverat autem adhuc vivens, ut ubicunque exitus ejus accideret, corpus illius ad *Sithiu* monasterium in basilica sancti Bertini tumulandum deferretur.

15. Gregatim igitur illo defuncto ad exsequias beati corporis undique confluentibus, cum clerici illius difficultate itineris conquerentes gravarentur, ad divinum se auxilium contulerunt. Tunc in eadem nocte flante vento australi omnis illa aquarum indimetibilis profunditas, qua cingitur *Sithiu* insula,

(5) Eadem verba habet supra Folcuinus monachus, aitque id se accepisse a Wicfredo Tarvonnensi episcopo, qui sedem iniit anno 948.

(6) Folcuinus levita scribit *equitibus* pro *equis*, quod passim obvium apud illius ævi auctores.

(7) Vicus est prope Woromholtum, paulo ultra medium iter ab Audomaropoli tendentibus Bergas,

A fere per duo millia ita congelavit, ut mane corpus sanctum deferentibus firmissimum aqua gressum per glaciem præberet euntibus. Deportatus autem receptus est cum cereis et thimiamateriis ab illo monachorum reverentissimo sanctissimoque conventu, obviam sacris procedente exsequiis cum immodica multitudine plebis; quibus officia cum omni honestate, ut res funebris postulat, consummantibus induitur uti sacris altaribus astans erat solitus, et in eodem loco quo ipse elegerat, inducitur tumulandum. Sepultus est autem ad latus sancti Bertini dextrum non sine astantis populi maximo luctu.

16. Fertur quoque a senioribus, eundem virum Dei equum quemdam habuisse miræ scientiæ. Profecturo namque secundum quod necessitas expetebat, genibus flexis sancto oneri sponte terga subdebat. Hunc autem tantæ scientiæ equum Fratribus dandum, feretrum præeuntem ferunt lacrymasse (9), omnem hominem ferre deinceps recusasse, nec passum esse post membra tanti pontificis voluptatibus deservire alicujus hominis, qui non longo post tempore mortuus, cum canibus cibus appositus esset, a nullo eorum est morsu attractus. Non enim decuit ejus cadaver expositum canes corvosque reficiendo farcire, meatusque illorum faucium præterire, supra quem frequens Christi oratio mittebatur ab insidentis cordiali devotione; fas enim non est credere sanctum fabulis delectatum esse. Quod videntes cives humano eum more sepelierunt, quem, ut dixi, bruta feritas canum quadam, ut ita dicam, admiratione venerata est.

17. Contigerat non longe post hæc quemdam prædicti Sithiensis cœnobii monachum, hujus beati viri æquivocum (Folcuinus enim vocabatur), graviter infirmatum per longa jam spatia, ut non posset nisi cum baculorum gemina vix sustentatione ire. Hic die quadam doloris nimietate gravatus decrevit virtute, qua poterat, ad altare sancti Bertini patroni procedere pro animæ simulque corporis salute deprecaturus, sed (ut situm ecclesiæ nescientibus dicam) intransitibus a regione meridiana intercludit sancti Patris prædicti tumba ante posita, quod est præcipuum sancti Martini altare; atque ideo in dextera ipsius parte primum occurrit beati Folquini tumulus ad jam dictam prius tumbam ire volentibus. Idem præfatus monachus jam ad beati Folquini pervenerat sepulcrum, cum repente nescio qua horripilatione concussus, dissilientibus hinc inde fustibus, præceps supra sanctum tumulum ruit, nactusque hanc occasionem, Deum, si cujus apud se esset meriti anima præsulis inibi sepulti, per ejus flebiliter supplicavit intercessionem, ut amissam diu sibi

hactenus dictus *Hekelsbeke*, ad Iseram annem, qui influit in Penam.

(8) De S. Humfrido ejus successore agendum inferius ad annum 859.

(9) Præisse tantum scribit Folcuinus levita, non lacrymasse.

optabilem redderet sanitatem. Nec multum ibi ja-
cens orando moratus, mox ita surrexit incolumis,
ut stupentibus cunctis gratias Deo referret, pro-
priis sine ullius adminiculo incedens plantis.
Ab ipso ergo die beati viri tumultus majoris
honoris reverentia est habitus; idemque mona-
chus sanatus, quoniam grammaticæ erat instructus,
ita hæc elegiaco metro comprehendit, scribens in
ejus tumulo:

Folcuini veneranda Patris hic membra locantur,
Antistes dudum qui fuerat Moriuum.
Quinque quater denis vitæ dux exstitit annis,
Mente, actuque pio jussa operando Dei:
Atque die quarto decimo Decembris ab orbe
Sumptus, apostolicum gaudet adire chorum.

18. Omnibus igitur post hoc beati viri merita ve-
nerantibus, ut vox Salvatoris probaretur dicentis:
Nihil opertum quod non reveletur, neque absconditum
quod non sciatur (Matth. x, 26). Pastor pastorum
vicarii (10) sui ossa noluit sub terra posita diutius
delitescere, sed venerandam alimitatis ejus gloriam
voluit omnibus hominibus propalare. Anno namque
felicissimæ incarnationis Domini nostri Jesu Christi
nogentesimo vicesimo octavo, indictione prima, tem-
pore Caroli regis, reclusi, duobus (11) spectabilis
personæ longe remotis crebras per quietem noctis
prodit visiones, quatenus Sithiu famosum adirent
Cœnobium, ac venerabilis sancti præsulis Folcuini
membra levantes, ad debitæ venerationis præparan-
tur obsequium. Qui gaudenti animo jussa complen-
tes, apparatu quo poterant ad Sithiu jam dictum
adveniunt Monasterium, adventus sui causam fra-
tribus monasterii produnt, licere sibi detegi urnam,

(10) En Folcuinus Christi vicarius dicitur. Quod
vocabulum etiam præter alios Wibertus Gembla-
censis abbas Philippo Coloniensi archiepiscopo tri-
buit, ut superius notatum ad librum de miraculis
S. Adalhardi abbatis.

(11) Confer ea quæ superius ex Folcwino levita
notavi in prævia observatione, n. 4.

(12) An consultus super hac re fuerit episcopus,
non exprimit Folcuinus levita.

(13) Johannes Iperius abbas Sithiensis in cap. 13:
« Conservamus, inquit, cappam ejus unam proces-
sionalem, mitram, chirothecas, atque sandalia, sto-
las quoque tres. » Quorum contactum parturientibus

qua sanctus civis tegebatur, exposcunt: qui consi-
lium diu quaquaversum poterant trutinantes, ad
Adolphi Generosi tunc temporis loci illius comitis
et abbatis notitiam detulerunt, consultoque (12) Ste-
phano ejusdem temporis reverentissimo Tarvennen-
sis ecclesiæ episcopo, communi omnium voluntate
cum cereis et choro psallentium, atque omni cleri-
corum apparatu Idus Novembris die illucescente, ad
sancti viri tumulum ventum est, elevatisque sancti
corporis membris, atque illic collocatis, in loco tū-
muli altare constructo, diem illam cantibus et gau-
diis duxere festivam: explicitoque officio relecti,
quique ad propria sunt reversi.

19. His igitur sic se habentibus, cœperunt beati
viri membra virtutibus enitere. Fecerunt autem ci-
ves febricitantes consuetudinem, cum candelarum
quo quisque poterat munere sancti præsulis altare
frequentare, atque secundum petentium fidem rece-
pisse quique mirati sunt sanitatem. De stola autem
ejus, quæ adhuc restat, mulieribus difficultate par-
tus (13) laborantibus per ejus merita salutem sæpe
provenisse vidimus, ita ut triduo vel eo amplius
materno onere gravatæ, cum pene viderentur morti
contiguæ, in ingressu ejusdem stolæ, partum edentes
redderentur sanitati pristinæ. Multis etiam aliis in-
diciis Dominus sanctum suum ostendit mirificatum
in cœlis, operante et manente cum electis suis usque
in finem sæculi Domino nostro Jesu Christo, qui
cœternus et consubstantialis Patri et Spiritui
sancto, vivit et regnat per infinita sæcula sæculo-
rum. Amen.

salutiferum esse testatur. Denique Folcardus in
prædicto libro primo de miraculis S. Bertini, cap. 9
scribit, corpus sancti Folcuini *magnis celebre virtu-
tibus* suo tempore, hoc est undecimo sæculo, fuisse.
Hæc pretiosa *κημέλια* coram inspexi nuper, et reli-
quias sancti Folcuini veneratus sum, majori altari
impositas ad latus australe in præclara basilica Si-
thiensis seu Bertiniani monasterii: humanissime
acceptus a reverendissimo domino abbate et reli-
giosis cœnobitis, facile impetravi facultatem per-
lustrandi egregia istius loci monumenta, quæ mihi
multum subsidii conferunt.

FOLCUINI

ABBATIS LAUBIENSIS

DE GESTIS ABBATUM LAUBIENSIIUM.

(Pertz Monum. Germ. Hist.)

MONITUM.

Ansegisi, qui sæculo ix abbatum Fontanellensium
gesta scripserat, exemplum fortasse secutus Fol-
cuinus (14) exeunte sæculo decimo gesta abbatum

(14) Folcwinus, Folcuinus, Folcuinus, Fulcoinus,
Fulcuinus, Volcuinus idem est.

monasterii, cui ipse præerat, Laubiensis scribenda
suscepit. Qui illustri editus loco (15), scilicet Ca-
roli Martelli ex Hieronymo filio posteris accensen-

(15) Gesta abb. Lob. cap. 28. — Folcuino in char-
tulario S. Bertini auctore, Karolus Martellus genuit